

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Turkové a soudců JUDr. Dagmar Nygrínové a JUDr. Petra Průchy v právní věci žalobce: **J. G.**, zast. JUDr. Lubomírem Müllerem, advokátem, se sídlem Symfonická 1496/9, Praha 5, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 21. 10. 2008, č. j. 18 Cad 114/2008 - 14,

t a k t o :

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 21. 10. 2008, č. j. 18 Cad 114/2008 - 14, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Rozhodnutím ze dne 25. 4. 2008, č. X, žalovaná podle § 56 odst. 1 písm. c) zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, žalobci od 16. 7. 2008 odňala zvláštní příspěvek ke starobnímu důchodu v měsíční výši 2500 Kč. V odůvodnění žalovaná uvedla, že rozhodnutím ze dne 30. 3. 2006, č. X, přiznala žalobci zvláštní příspěvek k důchodu v měsíční výši 2500 Kč podle § 5 odst. 1 písm. a), c) zákona č. 357/2005 Sb. Po právní moci rozhodnutí žalovaná zjistila, že zvláštní příspěvek žalobci nenáleží. Potvrzení Ministerstva obrany ze dne 21. 4. 1998, že žalobce konal v době od 10. 3. 1950 do 30. 5. 1951 službu ve vojenském táboře nucených prací je vadným právním aktem a nemělo být vydáno. Toto potvrzení bylo zrušeno usnesením Ministerstva obrany ze dne 8. 11. 2007, č. j. 0106/035/2007-7542, a to s účinky ke dni jeho vydání; podmínky pro poskytnutí zvláštního příspěvku podle § 5 odst. 1 písm. c) bod 2 zákona č. 357/2005 Sb. tedy nebyly splněny. Podmínky pro poskytnutí zvláštního příspěvku podle § 5 odst. 1 písm. c) bod 1 téhož zákona za dobu od 29. 10. 1950 do 11. 5. 1955 rovněž nebyly splněny, neboť žalobce nedosáhl rehabilitace podle zákona č. 82/1968 Sb. nebo zákona č. 119/1990 Sb. anebo zákona č. 198/1993 Sb., *jak předpokládá § 1 odst. 1 písm. a) nařízení*. Žalobce byl v době od 29. 10. 1950 do 11. 5. 1955 ve vazbě a ve výkonu trestu odnětí svobody pro trestné činy, na něž se nevztahuje zákon č. 119/1990 Sb., dosáhl zrušení odsuzujícího rozsudku (ve výroku o trestu), avšak podle slovenského zákona č. 125/1996 Z. z., o

nemorálnosti a protiprávnosti komunistického systému. Jakkoli je zřejmé, že jde o obdobu českého zákona č. 198/1993 Sb., o protiprávnosti komunistického režimu a odporu proti němu, rozsudek Vojenského obvodového soudu Prešov ze dne 25. 2. 1998, sp. zn. 1 Nt 368/97, nelze považovat za rehabilitační titul *pro přiznání příplatku k důchodu*, neboť jde o rozsudek vydaný soudem cizího státu na podkladě cizozemské právní normy. Žalovaná uzavřela, že rehabilitaci soudem cizího státu podle cizí právní normy nelze *pro vznik nároku na příplatek k důchodu* považovat za relevantní. Zvláštní příspěvek k důchodu žalovaná žalobci odňala ode dne následujícího po dni, jímž uplynulo období, za které již byl vyplacen.

Proti tomuto rozhodnutí podal žalobce žalobu, v níž poukázal na to, že žalovaná vydala dne 25. 4. 2008 pod č. X pět rozhodnutí, aniž tato odlišila pořadovým číslem či jinak, proto žalobce namítl jejich zmatečnost. Konstatoval, že v období od 29. 10. 1950 do 11. 5. 1955 byl nezákonně vězněn, odsuzující rozsudek byl zrušen Vojenským obvodovým soudem Prešov podle rehabilitačního zákona č. 125/1996 Z. z. a pravomocné rozhodnutí slovenského soudu v této věci má podle čl. 4 smlouvy mezi Českou a Slovenskou republikou č. 209/1993 Sb. stejnou právní sílu i v České republice. Žalobce odkázal na nálezy Ústavního soudu v obdobných kauzách a navrhl, aby krajský soud rozhodnutí žalované zrušil a věc jí vrátil k novému projednání.

Krajský soud v Ostravě rozsudkem ze dne 21. 10. 2008, č. j. 18 Cad 114/2008 - 14, žalobu zamítl a rozhodl dále, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. V odůvodnění soud přisvědčil žalobci, že žalovaná vydala dne 25. 4. 2008 pět rozhodnutí o jeho nárocích, avšak každé se týkalo jiné věci, která byla v jednotlivých výrocích a záhlavích rozhodnutí přesně specifikována. Ze záhlaví a výroku napadeného rozhodnutí je zjistitelné, že žalovaná rozhodla o *příplatku k důchodu* podle § 5 odst. 1 písm. a), c) zákona č. 357/2005 Sb. tak, že zvláštní příspěvek se odnímá; rozhodnutí je tedy svým předmětem jasně určeno a je nezaměnitelné s ostatními rozhodnutími vydanými též den. Krajský soud se neztotožnil s názorem žalobce, že s odkazem na čl. 4 Smlouvy mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o právní pomoci poskytované justičními orgány a o úpravě některých právních vztahů v občanských a trestních věcech (sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 209/1993 Sb.) má rozhodnutí slovenského soudu pro nárok na předmětnou dávku stejnou právní sílu i v České republice. Krajský soud považoval rozhodnutí Vojenského obvodového soudu Prešov za veřejnou listinu ve smyslu čl. 4 citované smlouvy, avšak konstatoval, že na základě rozhodnutí slovenského soudu vydaného podle slovenského zákona přijatého po rozpadu Československé federativní republiky nelze přiznat zvláštní příspěvek k důchodu podle zákona přijatého po rozpadu České a Slovenské federativní republiky. Zákon č. 357/2005 Sb. v úvodních ustanoveních vymezuje okruh právních předpisů, se kterými spojuje nárok na zvláštní příspěvek k důchodu, tento nárok ovšem zásadně nespojuje s rozhodnutím cizího soudu podle cizích právních předpisů. Takový případ podle krajského soudu neřešil ani žádný z nálezů Ústavního soudu zmiňovaných žalobcem. Soud dospěl k závěru, že žalovaná nepochybila, když napadeným rozhodnutím za použití § 56 odst. 1 písm. c) zákona č. 155/1995 Sb. zvláštní příspěvek k důchodu žalobci odňala. Krajský soud proto žalobu podle § 78 odst. 7 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), zamítl.

Proti tomuto rozsudku podal žalobce (dále jen „stěžovatel“) včas kasační stížnost z důvodu podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. Poukázal na nálezy Ústavního soudu ve věcech sp. zn. I. ÚS 2366/07, I. ÚS 1913/07, II. ÚS 187/2000, I. ÚS 605/03, které lze podle jeho názoru vztáhnout i na tento případ. Namítl, že žalovaná i krajský soud hledaly smysl a účel zákona č. 357/2005 Sb. ve výčtu procesních postupů, Ústavní soud naproti tomu zdůraznil snahu reagovat na křivdy vzniklé za minulého nedemokratického režimu. Taková křivda nastala i v případě stěžovatele, došlo k nápravě vadného trestního rozsudku, a přesto je stěžovateli příspěvek odpírán, neboť nespĺňuje podmínky legislativní zkratky politický vězeň podle zákona

č. 357/2005 Sb., což stěžovatel pokládal za projev právního formalismu až cynismu. Poukázal rovněž na rozsudek Nejvyššího správního soudu ve věci sp. zn. 3 Ads 53/2006, ve kterém soud vysvětlil, že na příplatek mají nárok i osoby rehabilitované podle § 33 odst. 1 zákona č. 119/1990 Sb., byť to není v nařízení vlády č. 622/2004 Sb. výslovně uvedeno. Zmínil též rozsudek Nejvyššího správního soudu ve věci sp. zn. 4 Ads 39/2006, podle něhož za určitých okolností nelze od občana rehabilitační rozhodnutí vyžadovat. Stěžovatel doplnil, že rozsudkem ve věci sp. zn. 3 Ads 50/2006 Nejvyšší správní soud zasáhl ve prospěch občana, jemuž žalovaná příplatek odpírala kvůli tomu, že vykonal pouze vazbu a nikoliv trest. Stěžovatel navrhl, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení.

Žalovaná ve vyjádření ke kasační stížnosti odkázala na své vyjádření k žalobě a závěry krajského soudu, s nimiž se plně ztotožnila. Navrhla, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost zamítl.

Nejvyšší správní soud posoudil důvodnost kasační stížnosti v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů; zkoumal při tom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 2 a 3 s. ř. s.).

Podle § 109 odst. 3 s. ř. s. Nejvyšší správní soud je vázán důvody kasační stížnosti; to neplatí, bylo-li řízení před soudem zmatečné [§ 103 odst. 1 písm. c)] nebo bylo zatíženo vadou, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé, anebo je-li napadené rozhodnutí nepřezkoumatelné [§ 103 odst. 1 písm. d)], jakož i v případech, kdy je rozhodnutí správního orgánu nicotné.

Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že řízení před krajským soudem bylo zatíženo vadou, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé.

Z obsahu správního spisu, který si Nejvyšší správní soud vyžádal ve věci vedené pod sp. zn. 4 Ads 185/2008, zjistil následující skutečnosti podstatné pro rozhodnutí o kasační stížnosti. Rozhodnutím ze dne 30. 3. 2006, č. X, žalovaná přiznala stěžovateli zvláštní příspěvek k důchodu v měsíční výši 2500 Kč podle § 5 odst. 1 písm. a), c) zákona č. 357/2005 Sb. V odůvodnění uvedla, že stěžovatel splnění podmínek pro vznik nároku na zvláštní příspěvek k důchodu prokázal.

Podle záznamu ze dne 15. 2. 2008, zpracovaného právním oddělením žalované, měla žalovaná k dispozici následující zjištění: „rozsudkem VOS v Prešově ze dne 25.2.1998, sp. zn. 1 Nt 368/97, byl podle § 5 zákona č. 125/1996 Zbierky zákonov, o nemorálnosti a protiprávnosti komunistického systému, zrušen výrok o trestu z rozsudku Nižšího vojenského soudu Košice sp. zn. 291/50-I. ze dne 7.2.1951, ve spojení s rozsudkem Nejvyššího vojenského soudu Praha sp. zn. Pz-278/51 ze dne 30.10.1951, týkající se J. G., a upuštěno od jeho potrestání ...“. Na základě zmíněného rozsudku (usnesení, pozn. soudu) žalovaná přiznala stěžovateli za jeho věznění v době od 29. 10. 1950 do 11. 5. 1955 jednorázovou peněžní částku podle zákona č. 261/2001 Sb., příplatek k důchodu podle nařízení vlády č. 622/2004 Sb. a zvláštní příspěvek k důchodu podle zákona č. 357/2005 Sb. V citovaném záznamu je dále uvedeno, že žádná z přiznaných dávek stěžovateli nenáležela, takže je třeba bezodkladně tyto dávky odejmout.

Žalovaná následně vydala žalobou napadené rozhodnutí.

Ve správním spisu Nejvyšší správní soud nenalezl zmiňované rozhodnutí (usnesení) Vojenského obvodového soudu Prešov ze dne 25. 2. 1998, sp. zn. 1 Nt 368/97; žalovaná

je ovšem prokazatelně k dispozici měla. Tímto rozhodnutím disponoval rovněž krajský soud, bylo založeno v přílohové obálce na čísle listu 6.

Usnesením ze dne 25. 2. 1998, sp. zn. 1 Nt 368/97, Vojenský obvodový soud Prešov rozhodoval ve smyslu zákona č. 125/1996 Z. z., o nemorálnosti a protiprávnosti komunistického systému, a § 9 zákona č. 119/1990 Sb. o návrhu stěžovatele na zrušení nebo zmírnění trestu směřujícím proti rozsudku Nižšieho vojenského súdu Košice sp. zn. Vt-290/50-I. ze dne 7. 2. 1951 ve spojení s rozsudkem Nejvyššího vojenského soudu Praha sp. zn. Pz-278/51 ze dne 30. 10. 1951. Těmito rozsudky byl stěžovatel uznán vinným z trestného činu porušení povinností strážní služby podle § 285 odst. 1, 2, 3 písm. c) zákona č. 86/1950 Sb., trestní zákon, trestného činu zběhnutí podle § 273 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. d) trestního zákona, trestného činu ohrožení věcných prostředků podle § 292 odst. 1 trestního zákona, trestného činu krádeže podle § 247 odst. 1 trestního zákona a trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí podle § 171 písm. b) trestního zákona; byl odsouzen k trestu odnětí svobody na 7 let a byla vyslovena ztráta čestných práv občanských. Na základě čl. II. odst. 2 Amnestie prezidenta republiky ze dne 9. 5. 1955 byl stěžovateli odpuštěn zbytek trestu a dne 11. 5. 1955 byl stěžovatel propuštěn na svobodu. Citovaným usnesením ze dne 25. 2. 1998 soud podle § 5 zákona č. 125/1996 Z. z., o nemorálnosti a protiprávnosti komunistického systému, zrušil celý výrok o trestu uloženém stěžovateli rozsudkem Nižšieho vojenského súdu Košice sp. zn. Vt-290/50-I. ze dne 7. 2. 1951 ve spojení s rozsudkem Nejvyššího vojenského soudu Praha sp. zn. Pz-278/51 ze dne 30. 10. 1951 a od uložení jakéhokoliv trestu upustil, neboť bylo prokázáno, že jednání odsouzeného směřovalo k ochraně základních lidských a občanských práv a svobod nikoliv zjevně nepřiměřenými prostředky.

Nejvyšší správní soud předesílá, že předmětem správního řízení bylo odnětí zvláštního příspěvku k důchodu podle § 5 odst. 1 písm. a) a c) zákona č. 357/2005 Sb., o ocenění účastníků národního boje za vznik a osvobození Československa a některých pozůstalých po nich, o zvláštním příspěvku k důchodu některým osobám, o jednorázové peněžní částce některým účastníkům národního boje za osvobození v letech 1939 až 1945 a o změně některých zákonů.

Podle § 5 odst. 1 tohoto zákona *občan České republiky, který pobírá starobní důchod nebo plný invalidní důchod nebo částečný invalidní důchod z českého důchodového pojištění a*

a) kterému byla výše důchodu upravena jako účastníkovi odboje, nebo

b) kterému Ministerstvo obrany (dále jen „ministerstvo“) na základě splnění podmínek stanovených v § 7 vydalo potvrzení o jeho účasti na povstání v květnu 1945 (dále jen „potvrzení“) na žádost podanou ministerstvu do jednoho roku po nabytí účinnosti tohoto zákona, nebo

c) který

1. je účasten rehabilitace podle zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění zákona č. 47/1991 Sb., nebo u něhož bylo odsuzující soudní rozhodnutí pro trestné činy uvedené v § 2 zákona č. 119/1990 Sb., ve znění zákona č. 47/1991 Sb., zrušeno přede dnem jeho účinnosti, anebo byl účasten rehabilitace podle § 22 písm. c) zákona č. 82/1968 Sb., o soudní rehabilitaci, jestliže neoprávněný výkon vazby nebo trestu odnětí svobody činil celkem alespoň 12 měsíců, nebo

2. byl zařazen v tábore nucených prací nebo v pracovním útvaru, jestliže rozhodnutí o tomto zařazení bylo zrušeno podle § 17 odst. 1 zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích, anebo ve vojenském táboře nucených prací, jestliže rozkaz o jeho zařazení do tohoto tábora byl zrušen podle § 18 odst. 1 zákona č. 87/1991 Sb., ve znění zákona č. 267/1992 Sb. a zákona č. 78/1998 Sb., anebo v centralizačním klášteře s režimem obdobným táborům nucených prací, pokud celková doba pobytu v těchto zařízeních činila alespoň 12 měsíců,

(dále jen „oprávněný“), má nárok na zvláštní příspěvek k důchodu (dále jen „zvláštní příspěvek“).

Podle § 6 odst. 1 téhož zákona *výše zvláštního příspěvku činí*

- a) u oprávněného uvedeného v § 5 odst. 1 písm. a) a c) částku 2 500 Kč měsíčně,
 b) u oprávněného uvedeného v § 5 odst. 1 písm. b) a vdovy nebo vdovce uvedených v § 5 odst. 2 částku 1 250 Kč měsíčně.

Podle odst. 2 tohoto ustanovení v případě souběhu nároků na výplatu zvláštních příspěvků podle odstavce 1 se vyplácí pouze zvláštní příspěvek jeden, a to vyšší; je-li jejich výše stejná, vyplácí se pouze jeden zvláštní příspěvek k důchodu starobnímu, plnému invalidnímu nebo částečnému invalidnímu.

Z citovaných ustanovení vyplývá, že každé písmeno uvedené v § 5 odst. 1 zákona č. 357/2005 Sb. představuje samostatný důvod pro přiznání zvláštního příspěvku k důchodu. Jednotlivé důvody jsou odděleny spojkou „nebo“, přiznání příspěvku proto nelze vázat na jejich kumulativní splnění a zákon proto také počítá s možným souběhem nároků na výplatu zvláštních příspěvků. Spojka „a“ v ustanovení § 6 odst. 1 písm. a) zákona přitom nevyžaduje kumulativní splnění podmínek pro přiznání částky 2500 Kč, pouze určuje, že výše příspěvku přiznaného z důvodu podle písm. a) a písm. c) je shodná.

Nejvyšší správní soud shledal, že stěžovateli byl zvláštní příspěvek přiznán z důvodů podle § 5 odst. 1 písm. a) a c) zákona č. 357/2005 Sb. Konkrétní skutečnosti, které žalovanou k přiznání tohoto příspěvku vedly, v rozhodnutí ze dne 30. 3. 2006 vyjeveny nejsou.

Pokud ovšem žalovaná dospěla k závěru, že stěžovateli tento příspěvek nenáleží, byla podle názoru Nejvyššího správního soudu v odůvodnění napadeného rozhodnutí povinna náležitě osvětlit, na základě jakých úvah a z jakých podkladů dovodila, že stěžovatel nesplňuje důvody pro přiznání příspěvku nejen podle § 5 odst. 1 písm. c) zákona č. 357/2005 Sb., ale také podle § 5 odst. 1 písm. a) tohoto zákona. Rozhoduje-li totiž správní orgán o odnětí určité dávky, musí v odůvodnění svého rozhodnutí jednoznačně vysvětlit, proč příjemce dávky již nesplňuje podmínky, na základě kterých mu byla dávka přiznána.

Uvedené povinnosti žalovaná nedostála, neboť se v odůvodnění napadeného rozhodnutí zabývala pouze důvody podle písm. c) a důvod podle písm. a) zcela pominula. Z odůvodnění rozhodnutí žalované tedy není zřejmé, jak žalovaná dospěla k závěru, že stěžovatel nesplňuje podmínku § 5 odst. 1 písm. a) zákona č. 357/2005 Sb., což činí napadené rozhodnutí nepřezkoumatelným pro nedostatek důvodů.

Žalovaná dále v odůvodnění rozhodnutí uvedla, že podmínky pro poskytnutí zvláštního příspěvku k důchodu podle § 5 odst. 1 písm. c) bod 1 zákona č. 357/2005 Sb. nebyly za dobu od 29. 10. 1950 do 11. 5. 1955 splněny, neboť stěžovatel nedosáhl rehabilitace podle zákona č. 82/1968 Sb. nebo zákona č. 119/1990 Sb. anebo zákona č. 198/1993 Sb., jak předpokládá ustanovení § 1 odst. 1 písm. a) nařízení. Tato pasáž výrazně snižuje srozumitelnost napadeného rozhodnutí, neboť žalovaná zřejmě neměla v úmyslu aplikovat nařízení vlády č. 622/2004 Sb., resp. nevysvětlila, jaký má ustanovení § 1 odst. 1 písm. a) tohoto nařízení pro posuzovanou věc význam. Podobně matoucí je též užívání pojmu *příplatek k důchodu*, který se váže k uvedenému nařízení a který je nutno odlišit od zvláštního příplatku, o jehož odnětí žalovaná rozhodovala.

Nejvyšší správní soud uzavírá, že krajský soud měl z uvedených důvodů napadené rozhodnutí podle § 76 odst. 1 písm. a) s. ř. s. zrušit a věc vrátit žalované k dalšímu řízení. Nepostupoval-li tak, zatížil řízení podstatnou vadou [§ 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.], pro kterou musel Nejvyšší správní soud napadený rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 21. 10. 2008, č. j. 18 Cad 114/2008 - 14, z úřední povinnosti zrušit a věc krajskému soudu vrátit k dalšímu řízení.

Za dané procesní situace se Nejvyšší správní soud nezabýval jednotlivými kasačními námitkami, pouze v tomto směru odkazuje na svůj rozsudek ze dne 25. 5. 2009, č. j. 4 Ads 185/2008 - 41, ve kterém řešil otázku rehabilitace podle zákona Slovenské republiky č. 125/1996 Z. z., o nemorálnosti a protiprávnosti komunistického systému, ve vztahu k nařízení vlády č. 622/2004 Sb.

Podle § 110 odst. 3 s. ř. s., *zruší-li Nejvyšší správní soud rozhodnutí krajského soudu a vrátí-li mu věc k dalšímu řízení, je krajský soud vázán právním názorem vysloveným Nejvyšším správním soudem ve zrušovacím rozhodnutí.* Na krajském soudu tedy nyní bude, aby rozhodnutí žalované z důvodů shora uvedených zrušil a věc jí vrátil k dalšímu řízení, ve němž žalovaná znovu posoudí, zda stěžovatel splňuje podmínky § 5 odst. 1 zákona č. 357/2005 Sb., a dospěje-li k závěru, že žádná z těchto podmínek splněna není, své rozhodnutí náležitě a srozumitelně odůvodní.

O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodne podle § 110 odst. 2 s. ř. s. v novém rozhodnutí ve věci krajský soud.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 28. května 2009

JUDr. Marie Turková
předsedkyně senátu